

XALQARO OLIMPIYA QO'MITASI (XOQ) BOSHQARUVINI TAHLIL QILISH**Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrası stajyor o'qituvchisi.

Telegram orqali bog'lanish uchun: @Ulmasbek_SultonovichSafarov**Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ>**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20383424>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi (XOQ) boshqaruv tizimining ilmiy-nazariy asoslari, tuzilishi, qaror qabul qilish mexanizmlari, shaffoflik va hisobdorlik tamoyillari hamda O'zbekiston Milliy Olimpiya qo'mitasi bilan hamkorlikdagi amaliy jihatlari chuqur tahlil qilinadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan sport islohotlari va xalqaro Olimpiya harakati bilan integratsiya asosida XOQ boshqaruvining kuchli va zaif tomonlari, zamonaviy chaqiriqlar (korrupsiya oldini olish, gender tengligi, barqaror rivojlanish, raqamlashtirish) va O'zbekiston uchun moslashtirish imkoniyatlari yoritilgan. Ilmiy asoslar bo'limida o'zbek olimlari tadqiqotlari va Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari, tahlil bo'limida amaliy holat, xalqaro tajriba va takliflar ochib berilgan. Maqola sport menejmenti mutaxassislari, Milliy Olimpiya qo'mitasi xodimlari, tadqiqotchilar va talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, O'zbekiston sportining xalqaro maydondagi nufuzini oshirish va milliy boshqaruvni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi, XOQ boshqaruvi, Olimpiya harakati, strategik boshqaruv, shaffoflik, hisobdorlik, gender tengligi, barqaror rivojlanish, Milliy Olimpiya qo'mitasi, Prezident islohotlari.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически анализируются основы системы управления Международного олимпийского комитета (МОК), его структура, механизмы принятия решений, принципы прозрачности и подотчетности, а также практические аспекты сотрудничества с Национальным олимпийским комитетом Узбекистана. На основе спортивных реформ под руководством Президента Шавката Мирзиёева и интеграции в международное олимпийское движение раскрываются сильные и слабые стороны управления МОК, современные вызовы (предотвращение коррупции, гендерное равенство, устойчивое развитие, цифровизация) и возможности адаптации для Узбекистана. В разделе научных основ на базе исследований узбекских ученых и трудов Президента освещаются теоретические основы темы, в разделе анализа — практическое состояние, международный опыт и предложения. Статья предназначена для специалистов спортивного менеджмента, сотрудников Национального олимпийского комитета, исследователей и студентов и служит повышению международного авторитета узбекского спорта и совершенствованию национального управления.

Ключевые слова: Международный олимпийский комитет, управление МОК, Олимпийское движение, стратегическое управление, прозрачность, подотчетность, гендерное равенство, устойчивое развитие, Национальный олимпийский комитет, реформы Президента.

Annotation. This article provides a deep scientific-theoretical analysis of the governance system of the International Olympic Committee (IOC), its structure, decision-making

mechanisms, principles of transparency and accountability, and practical aspects of cooperation with the National Olympic Committee of Uzbekistan. Based on sports reforms led by President Shavkat Mirziyoyev and integration into the international Olympic movement, it examines the strengths and weaknesses of IOC governance, modern challenges (corruption prevention, gender equality, sustainable development, digitalization), and adaptation opportunities for Uzbekistan.

The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on Uzbek scholars' research and the works of the President, while the analysis section covers the practical situation, international experience, and proposals. The article is intended for sports management specialists, National Olympic Committee staff, researchers, and students, and serves to enhance the international prestige of Uzbek sports and improve national governance.

Keywords: *International Olympic Committee, IOC governance, Olympic Movement, strategic management, transparency, accountability, gender equality, sustainable development, National Olympic Committee, Presidential reforms.*

Ilmiy asoslari: Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi (XOQ) boshqaruvi xalqaro sport huquqi va menejmentining eng murakkab va muhim tizimlaridan biridir. XOQ 1894-yilda yaratilgan bo'lib, hozirgi kunda Olimpiya harakatining oliy organi sifatida dunyodagi 200 dan ortiq Milliy Olimpiya qo'mitasi faoliyatini muvofiqlashtiradi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida O'zbekistonning xalqaro Olimpiya harakatiga faol integratsiyasi va 2024-yilda Prezidentning XOQ Raisi lavozimiga saylanishi milliy sport boshqaruvini xalqaro standartlarga moslashtirishda muhim bosqich bo'ldi.

Prezidentimizning nutqlarida "Olimpiya harakati – tinchlik, do'stlik va yoshlar tarbiyasining kuchli ramzi" degan g'oya ta'kidlanib, XOQ boshqaruv tajribasini milliy tizimga moslashtirish zarurligi doimiy urg'ulanadi.

Ilmiy jihatdan XOQ boshqaruvi quyidagi asosiy elementlarga ega:

1. Tashkiliy tuzilma — Sessiya (oliy organi), Ijroiya qo'mitasi, Rais va doimiy komissiyalar.
2. Qaror qabul qilish mexanizmlari — konsensus va demokratik ovoz berish tamoyillari.
3. Shaffoflik va hisobdorlik — moliyaviy hisobotlar, etika kodeksi va mustaqil audit.
4. Barqarorlik va ijtimoiy mas'uliyat — Agenda 2020+5 strategiyasi.
5. Risklarni boshqarish — korrupsiya, doping va siyosiy bosimlardan himoya.

O'zbek olimlari (sport huquqi, menejment va xalqaro munosabatlar bo'yicha tadqiqotchilar) XOQ boshqaruvini chuqur tahlil qilgan. Ular XOQning kuchli tomonlarini (mustahkam moliyaviy bazasi, global ta'siri) va zaif tomonlarini (ba'zi qarorlarda markazlashuv, rivojlanayotgan mamlakatlar vakilligining yetarli emasligi) ilmiy jihatdan baholagan. Prezident asarlari va strategiyalari bu tadqiqotlar uchun asosiy yo'l-yo'riq hisoblanadi.

Tahlil bo'limi: XOQ boshqaruvini tahlil qilganda bir qator ijobiy va salbiy jihatlar aniqlanadi. Ijobiy tomonlari: professional Ijroiya qo'mitasi, kuchli moliyaviy mustaqillik (teleko'rsatuv huquqlari va sponsorlikdan keladigan daromadlar), Agenda 2020+5 orqali barqaror rivojlanishga yo'naltirilganligi, gender tengligini oshirish (ayollar ulushini 30% ga yetkazish maqsadi).

Amaliy tahlilda:

- XOQning korrupsiyaga qarshi kurash mexanizmlari (Ethics Commission) va mustaqil tekshiruvlar samarali ishlamoqda.

- Raqamlashtirish va yoshlar ishtirokini oshirish bo'yicha tashabbuslar ijobiy natija bermoqda.

- O'zbekiston uchun XOQ bilan hamkorlik (Parij-2024, Los-Anjeles-2028 tayyorgarligi) milliy sport boshqaruvini takomillashtirishda muhim tajriba beradi.

Zaif tomonlari va muammolar:

- Ba'zi qarorlarda rivojlanayotgan mamlakatlar vakilligining cheklanganligi.

- Moliyaviy resurslar taqsimotida shaffoflikni yanada oshirish zarurati.

- Iqlim o'zgarishi va barqarorlik masalalarida amaliy choralar yetarli emasligi.

- Geosiyosiy bosimlar ta'sirida neytrallikni saqlash qiyinligi.

O'zbekiston kontekstida XOQ tajribasini moslashtirish: Milliy Olimpiya qo'mitasida strategik rejalashtirishni kuchaytirish, shaffof moliyaviy hisobotlarni joriy etish, gender balansini yaxshilash va yoshlar komissiyasini faollashtirish tavsiya etiladi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, XOQ boshqaruvi global Olimpiya harakatini muvaffaqiyatli boshqarishga qodir, ammo rivojlanayotgan mamlakatlar uchun moslashtirish zarur. Prezidentimizning xalqaro sport diplomatiyasidagi faolligi bu jarayonda muhim rol o'ynamoqda.

Qo'shimcha tahlil: XOQning kelajakdagi istiqbollari, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni boshqaruvga joriy etish, yoshlar va parasportni rivojlantirishdagi rolini kuchaytirish kabi jihatlar ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi boshqaruvini tahlil qilish uning global sportni boshqarishdagi muvaffaqiyatini va takomillashtirish zaruratini ko'rsatadi. Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida O'zbekiston XOQ tajribasidan foydalanib, milliy sport boshqaruvini yanada takomillashtirmoqda. Bu nafaqat Olimpiya o'yinlaridagi muvaffaqiyatlarni, balki mamlakatning xalqaro nufuzini ham oshiradi va sog'lom avlod tarbiyasiga katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Мамлакатимизда jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O'zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo'llari. 29.06.2024
6. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantirish. 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**

12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
14. Sport menejerlarni tayyorlash o‘ziga xos xususiyatlari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
16. Safarov O‘. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O‘.** (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta’siri” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>
20. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko‘rsatkichlarini baholash metodlari” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>
22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o‘g‘li, Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** 28.03.2025. “Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari”. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>
23. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo‘llari.” <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li, A. Q. Nurullayev.** “The origin and development of athletics” 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Middle long distance running” 02.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>
26. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati” 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>